

Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Çanakkale Kültür Turizminin SWOT Analizi: Kent Turizmini Geliştirmek İçin Öneriler¹

Fahriye Sezgin^a Buket Buluk Eşitti^b

^aÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği fhrystnn@gmail.com

^bÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği bulukbuket@comu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Kültür Turizmi, Çanakkale, SWOT Analizi.	Bu çalışmanın amacı, Çanakkale ilinin sürdürülebilirlik ve kültür kavramını içinde barındıran çalışmalara katkı sağlamak ve sürdürülebilir kültür turizminin Çanakkale açısından önemini SWOT analizi yöntemiyle ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kültür turizmi, Çanakkale ili ve turizm potansiyeli hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ardından, ikincil kaynaklar (dergi, bilimsel makale, tez, broşür, katalog, web siteleri) aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda sürdürülebilir turizm açısından Çanakkale kültür turizminin SWOT analizi yapılmıştır. Yapılan bu analiz ile Çanakkale'nin güçlü ve zayıf yönleri, kentin fırsatları ve kentin gelişmesini etkileyen tehdit unsurları maddeler şeklinde belirtilmiştir. Çalışma sonucunda yerel yönetimin çevresel sürdürülebilirliği desteklemesi gerektiği, yerel halkın bilinçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası alanda güçlü bir reklam yapılması, şehrin alt yapı sorunlarına çözüm bulunmasının Çanakkale'nin kültür turizmi açısından zayıf yönlerinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacağı ifade edilmiştir. Çalışma kapsamında, destinasyon yöneticilerine ve diğer turizm paydaşlarına yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.
Makale Türü: Araştırma Makalesi	
Gönderim Tarihi: 23.09.2024	
Kabul Tarihi: 13.12.2024	

Önerilen Atıf: Sezgin, F. & Eşitti Buluk, B., (2024). Sürdürülebilir turizm kapsamında Çanakkale kültür turizminin SWOT analizi: Kent turizmini geliştirmek için öneriler. *Journal of Global Food Research*, 5(1), 1-20.

¹ Bu çalışma; Fahriye SEZGİN tarafından hazırlanan ve hâlihazırda Doç. Dr. Buket BULUK EŞİTTİ danışmanlığında yürütülen "Sürdürülebilir Kültür Turizmi Kapsamında Turist-Yerli Halk Etkileşiminin Tekrar Ziyaret Etme Niyetine Etkisi: Assos Örneği" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

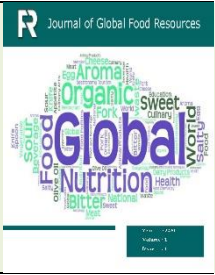
Journal of Global Food Research

2024, 5(1):

DOI: 10.21325/jotags.2024.1443

Journal Homepage:

<https://www.jogfor.org>

SWOT Analysis of Çanakkale Cultural Tourism within the Scope of Sustainable Tourism: Suggestions for Developing City Tourism

Fahriye Sezgin ^a Buket Buluk Eşitti ^b

^aÇanakkale Onsekiz Mart University, Institute of Social Sciences, Tourism Management
fhrystnn@gmail.com

^bÇanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Tourism, Tourism Management
bulukbuket@comu.edu.tr

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Sustainable Tourism,
Cultural Tourism,
Çanakkale, SWOT
Analysis.

Article Classification:

Research Paper

Received Date:

23.09.2024

Accepted Date:

13.12.2024

The aim of this study is to contribute to the studies that include the concept of sustainability and culture in Çanakkale and to reveal the importance of sustainable cultural tourism for Çanakkale by using the SWOT analysis method. In this context, the literature and provides information about sustainable tourism, sustainable cultural tourism and Çanakkale and it's tourism potential. Then, a SWOT analysis of Çanakkale cultural tourism in terms of sustainable tourism was conducted in line with the data obtained through secondary sources (journals, scientific articles, theses, brochures, catalogs, websites). With this analysis, the strengths and weaknesses of Çanakkale, the opportunities and the threats affecting the development of the city were stated in the form of items. It was stated that the local government should support environmental sustainability, that the awareness of the local people, that a strong advertisement is made in the national and international arena, and that finding solutions to the city's infrastructure problems will help eliminate Çanakkale's weaknesses in terms of cultural tourism. Various suggestions were made to destination managers and other tourism stakeholders.

Suggested Citation: Sezgin, F. & Eşitti Buluk, B., (2024). SWOT analysis of Çanakkale cultural tourism within the scope of sustainable tourism: Suggestions for developing city tourism. *Journal of Global Food Research*, 5(1).

GİRİŞ

Kitlesel turizmin güncel hayatın içinde yer alması ve sanayileşmeden sonra gelişim gösteren ağır sanayi endüstrilerinin verdikleri faydadan öte, doğal çevrede son derece olumsuz bir tahribata neden oldukları söylenebilir. Bununla birlikte, sürekli artan nüfusun ve doğanın tahrip edilmesi sonucunda meydana gelen beşeri olumsuz değişimler, doğal kaynakların korunması gerektiği görüşünü ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı toplumlarda aşırı ve bilinçsiz bir şekilde doğal kaynakların tüketilmesine karşı durulmuştur. Bu açıdan sürdürülebilirlik, günümüzün ihtiyaçlarının gelecek nesillerin yaşam standartlarını zedelemekten kaçınılması olarak kabul edilmiştir. Başka kaynaklarda ise sürdürülebilirlik kavramı “toplum veya ekosistem gibi devam eden bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan veya aşırı kullanımla ana kaynaklara aşırı yüklenilip tüketilmeden sürdürebilmesi yeteneği” şeklinde tanımlanmıştır (Karaman, 1996: 102). Bu doğrultuda sürdürülebilir turizmin ekolojik, toplumsal, politik ve ekonomik bir çok alanda artış gösteren bir etki alanı mevcuttur.

Günümüzde turistler, geçmiş toplumların kültürlerini tanımak için seyahat edip seyahat ettikleri bölgede konaklamak istemektedirler. Bölgeyi tanımak için gelen turistlerin kültürel değerleri görmek için yaptıkları seyahatler “kültür turizmi” olarak ortaya çıkmaktadır. Bu turistler, o bölgede eskiden yaşamış medeniyetlerin ve onlardan kalan kültürel değerlerin izlerini keşfetme arzusunun yanı sıra kendi içinde buldukları kültürlerin dışında kalan kültürel faaliyetlerin içinde yer alıp, farklılıkları deneyimleme amacıyla da seyahat etmek istemektedirler (Uygur vd., 2007: 30-49). Özellikle gelişme sürecinde olan ülkeler, sahip oldukları kültürel ve doğal varlıkları çekicilik unsurları haline getirerek turizm piyasasında gelir elde etmek ve gelişim aşamasında karşılarına çıkan zorlukların üstesinden gelmek için turizmi iktisat politikası olarak görmektedirler. Turizmin olumlu anlamda çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri mevcut olduğu gibi bu etkilerin yanında plansız gelişme aşamasında bir çok olumsuz etkileri de ortaya çıkabilir. Destinasyonları ziyaret etmek için gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak isteyen turizm işletmeleri, doğal çevre ve sosyo-kültürel çevrede bir çok tahribata yol açmaktadır. Tahrip olan alanları eski haline getirmek bazen mümkün olmasa da eski haline yakın hale getirmek için dahi uzun süreçlerden geçilmesi gerekmektedir. Destinasyonların bozulmamış kültürel ve doğal kaynakları dayanak haline getirip geliştirilmesinin önemini kavrayan ülkeler, hem sahip oldukları kültürel ve doğal değerlerin gelecek kuşaklara miras kalabilmesi hem de bu kaynakların ülkelere ekonomik açıdan gelir getirmesi için sürdürülebilir turizm kavramını içselleştirip uygulamaktadırlar.

Sonuç itibarıyla turizm sektörünün doğal yapısından dolayı ortaya çıkan olumsuz etkileri azaltıp ortadan kaldırmak, sürdürülebilir turizmin gelişmesi ve bu doğal kaynakların daha bilinçli kullanılması ile mümkün hale gelmektedir. Ancak böylece turizmden sağlanacak ekonomik gelir ve sosyal açıdan

olumlu sonuçlar daha da artırılabilir. Bu nedenle son zamanlarda tüm dünya çapında “sürdürülebilir turizm” kavramı oldukça önemli bir kavram haline gelmiştir. Türkiye’de kültür turizmi denildiğinde akla ilk gelen şehirlerden biri olan Çanakkale, gerek tarihi gerek doğal kaynakları ile kültürel ve doğal çevre açısından birçok yerli ve yabancı ziyaretçinin görmeye değer bulduğu bir kenttir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle alanyazın taraması yapılarak sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kültür turizmi, Çanakkale ili ve turizm potansiyeli hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ardından, ikincil kaynaklar aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda sürdürülebilir turizm açısından Çanakkale kültür turizminin SWOT analizi yapılmıştır. Çalışma sonuçlarının turizm teorisine ve pratiğine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir turizm, bütün turizm türlerinin içinde yer alan planlama, geliştirme ve hayata geçirme için temel alınan bir felsefe olarak kabul edilmektedir (Kahraman ve Türkay, 2006: 97). Kabul edilen bu yaklaşım biçimi, sürdürülebilir turizmi tanımlayan kaynaklarda da görülmektedir. Hughes (1995: 49-59) sürdürülebilir turizmi “çevresel kaynakların bugünün turistlerinin ihtiyaçlarının ve zevklerinin karşılanması için kullanılması ve geliştirilmesi, aynı zamanda bu kaynakların gelecekteki turistlerin ve yerel halkın faydaları için de korunması” olarak tanımlamıştır. Tanımdaki “çevresel” kelimesi, “fiziksel peyzaj” ve “insan yapısı” olarak iki unsuru da içine almaktadır. Kahraman ve Türkay (2006: 96) tarafından ise sürdürülebilir turizm, “turistlerin ve yerel halkın gereksinimlerinin gelecek kuşakların gereksinimlerinden ödün verilmeden karşılanması” olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir turizm unsuru, sürdürülebilir kalkınmayı amaçlamaktadır (Hardy vd., 2002: 475). Bu amaçlanan kalkınmanın alt temelinde yatan “çevre bilinci” ve “çevre alanındaki araştırmalar”, turizm alanında ayrı bir yere sahiptir. Ziyaretçiler, yerel halk, turizm işletmeleri, çekicilik ve doğal çevre unsurları arasında birbirinden etkilenen, birbirine bağlı bir duygusal ilişki mevcuttur (Edgell, 2019). Sürdürülebilir turizm diğer anlamıyla ekonomik anlamda olumlu gelişim gösterme, doğal unsurların koruma altına alınması, bölge halkı ve ziyaretçilerin iletişimi gibi faktörlerden fayda sağlamaktadır (Hunter, 2002: 7-20). Sürdürülebilir turizmde hem turistin hem de bölge halkının ihtiyaç ve gereksinimlerinin giderilmesi ve birer finansal kaynak olarak işlenmesi, ayrıca turistik açıdan çekiciliğin yoğunlaşarak bir ürün meydana getirilmesi söz konusudur (Edgell, 2008). Sürdürülebilir turizmde, tarihi ve doğal çevrenin korunup kalkınması ve turizm potansiyelinin planlı bir sürece bağlı olması, ön şart olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, tarihi ve doğal yapılar koruma altına alınırken bölgeye sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan fayda sağlanmaktadır (Rebollo ve Baidal, 2003: 105-129).

Sürdürülebilir turizm içinde birden fazla unsur ve bu unsurları destekleyen faktörler yer almaktadır. Bu faktörlerin içinde yer alan ziyaretçilerin memnuniyeti, planlı turizmin gelişiminde olumlu artış

olacak, buna paralel olarak da geliri yüksek ziyaretçiler o bölgeye talep göstermeye başlayacaktır (Buhalis, 1999: 183-185). Sürdürülebilir destinasyon yönetiminin başarı faktörleri olan tarihi yapıların korunması, bölge kültürünün benimsenmesi, yerel gelenek ve göreneklerin unutulmamasının sayesinde ise kültürel açıdan zenginlik ortaya çıkacak, destinasyona talep artacak ve yerel halkın da refah düzeyinde artış olacaktır (Mazilu, 2012).

Sürdürülebilir Kültür Turizmi

Kültür turizmi; gelen ziyaretçiye kültürel mirasın olduğu yerin ziyaret edilmesini ve ziyaret edilen bölgede yaşayan insanların kültürel yaşam tarzını gelen ziyaretçilerin de keşfedip deneyimlemesine olanak tanır (Batman ve Oğuz, 2008: 1). Kültür turizmi, bölge halkının ne şekilde bir yaşam sürdüğünü ve geleneklerini, gelen ziyaretçiye en açık biçimde gösteren bir turizm türüdür (Saarinen vd., 2014: 7-18). Öte yandan sürdürülebilirlik, bölgedeki tarihi ve doğal kaynakların gelecek nesillere de aktarılması iken; kültürel miras, geçmiş yıllardan günümüze miras kalan turistik ürünleri ifade etmektedir (Özdoğan, 2014: 45-60). Avrupa Birliği (2018)'ne göre sürdürülebilir kültür turizmi, "maddi ve maddi olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin gelişimi için tüm paydaşlara sosyal, çevresel ve ekonomik faydalar yaratan yerel topluluklarla birlikte kültürel miras ve turizm faaliyetlerinin tamamlayıcı yönetimi" şeklinde tanımlanmaktadır. Kültür turizminde sürdürülebilirliğin sağlanması, turizm bilincinin öneminin anlaşılmasına ek olarak yeni destinasyonlar ve etkinlik çeşitliliklerinin oluşturulması ile mümkündür. Yine, oluşturulacak olan yeni destinasyonlar ve etkinlik çeşitliliklerinde karşılaşılması olası olan olumlu ya da olumsuz durumların tespit edilmesi ve buna yönelik önlemlerin alınması elzemdir (Eser vd., 2010: 27-34).

Bölgedeki turistik yaşam alanlarının mevcut durumdaki tarihi ve kültürel mirası, bölge turizminin gelişimi ve gelir getirmesi açısından büyük bir öneme sahiptir (İsmailova vd., 2014: 363-367). Sürdürülebilir turizm faaliyetleri gerçekleşirken ortaya çıkan olumsuz değişimlerin en aza indirgenmesi ve olumlu değişimlerin en üst seviyeye yükseltilmesi, tüm turizm destinasyonları için arzu edilen bir durum niteliğindedir. Bu açıdan, sürdürülebilir turizm anlayışı kapsamında kaynakların genç nesillere miras olarak kalması için korunup geliştirilmesini içselleştirip rasyonel davranışa dönüştürmek gerekmektedir. Kültür turizmi özelinde sürdürülebilirliği sağlamak için planlama yapılırken; o bölgedeki kültürel varlıkların kesin bir şekilde belirlenip sonrasında sürdürülebilir kültür turizmi kapsamında yönetilebilmesi beklenmektedir (Du Cros, 2001: 165-170). Sonuç itibarıyla bir turizm destinasyonunda kültür turizminin gelişme göstermesinden bahsedebilmek için, o destinasyonun kültürel miras ve turizm disipliniyle bağlantılı olup doğru yönlendirilmesinin şart olduğu ifade edilebilir (Dedehayır, 2008: 27).

Çanakkale İli ve Turizm Potansiyeli

Çanakkale coğrafi olarak, Çanakkale, Türkiye'nin kuzeybatısında yer alan ve Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde konumlanmış bir ildir. Bu özellikleriyle, İstanbul'dan sonra hem Asya hem de Avrupa kıtalarında toprakları bulunan ikinci il olma özelliğine sahiptir. (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Büyük şehirlere yakınlığı ile bilinen Çanakkale, geçiş kentlerinden biridir. Tarihte ise çok önemli bir yere sahip olan Çanakkale, birçok uygarlığa kapılarını açmıştır ve hala o dönemlerin tarihi kaynakları mevcuttur. Kentin turizm potansiyelini dünyaca ünlü tarihi eserler ile birlikte kentin doğal, kültürel ve tarım kaynakları oluşturmaktadır. Çanakkale tarihi, arkeoloji alanında birden fazla medeniyetin izlerini taşımaktadır. Çanakkale, Çanakkale savaşlarının gerçekleştiği “Gelibolu Yarımadası, Troya Tarihi Milli Parkı, Assos Arkeolojik Alanı” gibi UNESCO Dünya Mirası ve Geçici Listesi'ne girmiş kentlerden biridir (Türkiye Kültür Portalı, 2021).

Günümüzde Çanakkale Savaş Alanları, kutsal bir anıt alanı olarak öne çıkmaktadır. Her yıl, Türkiye'nin farklı bölgelerinden düzenlenen turlar aracılığıyla bu önemli alan ziyaret edilmektedir. Bugün, milyonlarca yerli ve yabancı turist in akın ettiği Çanakkale, adeta bir açık hava anıt mezarlığına dönüşmüştür. Bunun en büyük sebebi ise, Çanakkale savaşının bu alanda gerçekleşmiş olmasıdır. Dünya üzerinde en çok karşılaşılan çekicilik unsurlarından biri, savaş alanları ile ilgili çekiciliklerdir (Smith, 1998). 25 Nisan 2000 günü, Avustralya'dan yüzbinlerce kadın, erkek, genci ve yaşlısı “Anzak Günü” adı altında bu törene katılmıştır ve bu tarihten itibaren Avustralya için bu tarih, ulusal bir tatil olarak kabul edilen bugün, günümüzde her yıl binlerce kişinin Gelibolu Yarımadası'na akın etmesine sebep olmaktadır. (Kızılırmak vd., 2015).

Karayolu, havayolu, denizyolu ulaşımında hali hazırda devam eden altyapı çalışmaları sonuçlandığında ulaşım sektöründe Çanakkale, çok daha önemli bir konuma gelecektir. “1915 Çanakkale Boğaz Köprüsü” ve “Bağlantı Yolları Projesi” ile kentin etrafında yer alan büyük şehirlere olan yakınlığı daha da artmıştır. Havayolu ulaşımını daha da geliştirmek için gerekli altyapı çalışmaları sürmektedir. Denizyolu ulaşımı ise Kilitbahir ve Eceabat'tan kalkan gemi sefer saatleri ile sınırlı kalmaktadır. Karayolundaki hızlı gelişim, deniz yolu için geçerli değildir. Geçiş noktasında bulunun kent, kruvaziyer gemilerine de ev sahipliği yapmaktadır. Doğal çevrenin ve tarihi alanların iç içe olduğu Çanakkale kenti, birçok alanda alternatif turizmin tercih edilmesi ve geliştirilmesi açısından birçok farklı çalışmalar devam etmektedir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021).

Mavinin ve yeşilin birbirine karıştığı kentteki Yeşilyurt, Adatepe gibi turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği köyler, tarihi alanların her açıdan korunduğu önemli turistik yerlerdir. Kus, gözlemciliği, doğa yürüyüşleri, agro turizmi, botanik turizmi gibi birçok ekoturizm faaliyetinin gerçekleştiği kent içinde

farklı zamanlarda permakültür ve ekoloji gibi birçok alanda da çalışmalar sürdürülmektedir. Bu gerçekleştirilen çalışmalar sayesinde kente gelen turistler ve yerel halk, kentin kültürel değerini, kimliğini ve ekolojinin önemi hakkında bilgilendirilmektedir (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Sadece Çanakkale'nin ilçe ve köylerine ait "Ezine Peyniri, Bayramiç Beyazı, Bayramiç Elması, Bozcaada Çavuş Üzümü, Lâpseki Şeftalisi ve Geyikli Zeytinyağı" gibi yerel yiyecekler, coğrafi işaret almaya hak kazanarak kentin gastronomi alanındaki önemini kanıtlayan yöresel ürünler arasındadır. Bunun yanı sıra birçok yöresel ürün, coğrafi işareti alacak düzeyde ve gastronomi turizminin gelişimine oldukça önemli katkı sağlayacak düzeydedir (Eşitti ve Buluk, 2018: 419-438).

Çanakkale, tarihi, kültürel ve manevi değerleriyle öne çıkan bir bölgedir (Alkan, 2019: 142-148). Gelibolu Tarihi Alanı, Troya Antik Kenti ve Aristoteles'in felsefe okulu gibi birçok arkeolojik ve kültürel hazinenin yanı sıra, Bozcaada'nın üzüm bağlarıyla tanınan kimliği, Gökçeada'nın doğal güzellikleri ve organik ürünleri, Kazdağları'nın zengin flora ve fauna çeşitliliği Çanakkale'nin hem kültürel hem de doğal değerleri arasında yer alır. Güney Marmara Termal Turizm Kentleri Bölgesi'nde bulunan Çanakkale, Ayvacık-Tuzla, Ezine-Kestanbol ve Yenice-Hıdırlar olmak üzere üç ayrı termal turizm merkeziyle ön plana çıkmaktadır. Çanakkale bölgesinde kayıtlara geçen altı tane termal tesis mevcuttur. Bu tesislerin sırasıyla Çanakkale iline bağlı Çan ilçesinde üç, Bayramiç, Biga ve Ezine ilçelerinde sadece bir tane tesis bulunmaktadır. Çanakkale'nin kıyı uzunluğu toplamda 671 kilometredir. İl sınırları içinde, gerekli standartları karşılayan nitelikli plajlar ve marinalar için 13 mavi bayraklı plaj mevcuttur. En fazla mavi bayrak ödülü alan ilçe Ayvacık ilçesidir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021).

Çanakkale; uçurtma sörfü, dalış ve sportif balıkçılık gibi pek çok su sporunu deneyimleme imkânı sunmaktadır (Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2021). Saros Körfezi, zengin deniz canlıları ve batıklarıyla dalış sporuyla ilgilenen turistlerin en çok tercih ettikleri noktalarından biridir. Turistler için cazip olan Gökçeada ve Bozcaada ise keşfedilmeyi bekleyen kıyılarıyla birden fazla dalış noktası bulunmaktadır. Gökçeada, dünya üzerinde en sakin ada olarak seçilen "Cittaslow" unvanına sahiptir. Bu ada, farklı kültürel motifleri bir araya getiriyor ve spor olarak rüzgâr sörfünde en çok tercih edilen adalardan biridir. Çanakkale kıyıları, Babakale, Saros Körfezi ve Bozcaada sahillerinin de içinde bulunduğu olta balıkçılığı için sayısız noktaya ev sahipliği yapmaktadır. Mevcut ve devam etmekte olan deniz ulaşımı altyapı yatırımlarıyla birlikte Çanakkale, kruvaziyer gemilerine ev sahipliği yapmasıyla yat ve kruvaziyer turizmi için büyük fırsatlar sunmaktadır (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021).

Çanakkale, tarihsel süreçte pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış ve zengin kültürel mirasıyla dikkat çekmiştir (Acer, 2018). Antik Troas Bölgesi olarak adlandırılan ve günümüzde Biga Yarımadası'nı içine

alan bu bölgede birçok antik yerleşim kalıntısı bulunmaktadır. Çanakkale, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve zengin kültürel mirasıyla ön plana çıkmıştır. Bugün Biga Yarımadası olarak bilinen ve Antik Troas Bölgesi olarak adlandırılan bu bölgede sayısız antik yerleşim kalıntısı mevcuttur. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde bulunan Troya Antik Kenti'nin yanı sıra Assos, Parion ve Alexandria Troas gibi antik kentler, Çanakkale'nin önde gelen kültürel hazinelerindedir. Gelibolu Mevlevihanesi, Aynalı Çarşı, Çimenlik Kalesi ve Kilitbahir Kalesi gibi yapılar da ilin tarihi ve kültürel zenginlikleri arasındadır. Adatepe ve Nusratlı köyleri, yerel mimari dokusu ve doğal yapısının korunduğu, mavi ve yeşilin bütünleştiği eşsiz manzarasıyla Çanakkale'nin öne çıkan ekolojik turizm değerlerinden sadece birkaçıdır (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021).

Çanakkale, Ayvacı, Bozcaada ve Bayramiç ilçelerini içeren bir çevresel ve kültürel mirası koruma amacı taşıyan ekolojik çiftliklere ev sahipliği yapmaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2020). Bu çiftlikler, doğa koruma bilincini artırmayı hedeflerken ekolojik yaşamı da desteklemektedir. Coğrafi işaretle tescillenmiş "Ezine Peyniri, Bayramiç Beyazı, Bayramiç Elması ve Bozcaada Çavuş Üzümü" gibi yöresel tatlar, Çanakkale'de gastronomi turizminin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Troya Tarihi Milli Parkı ise Homeros'un "İlyada" ve "Odyssea" yapıtlarıyla ün kazanmıştır. Birden fazla kültürel katmanı ve birçok geçmiş yaşantısıyla Troya'nın tarihsel zenginliklerine ev sahipliği yapmıştır. Bu milli park; bisiklet sürme, piknik yapma, doğa yürüyüşü, fotoğraf çekme, yaban hayatı ve kuş gözlemciliği, kampçılık, yayla turizmi ve kaya tırmanışı gibi çeşitli aktiviteler için idealdir. Kazdağları'ndaki Ayazma Pınarı Tabiat Parkı; mitolojik anlatılara göre ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olup, doğaseverler için orman içi dinlenme alanlarına sahip ve eşsiz bitki ve hayvan çeşitleriyle tanınan bir doğa harikasıdır. Türkiye'nin ev sahipliğinde, Avustralya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Fransa tarafından her yıl 24-25 Nisan'da Çanakkale'de düzenlenen Anzak Günü Törenleri de burada gerçekleşmektedir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021).

UNESCO, 1972 yılından bu yana, tüm dünyada insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıkları tanıtmak ve bu değerleri gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarabilmek amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar ile "Dünya Mirası" listesi oluşturulmuştur. Türkiye'den pek çok kültürel miras, bu listeye dahil edilerek UNESCO tarafından korunmaya alınmıştır. Homeros'un *İlyada* Destanı'nda bahsedilen Troya Savaşı'nın gerçekleştiği yer olarak bilinen "Troya Antik Kenti", 1998 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir. Bir diğeri ise "Çanakkale ve Gelibolu I. Dünya Savaşı Alanları" olarak Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne 2014 yılında girmiştir (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2021). Tablo 1'de, 2020 yılında aylara ve yerli ve yabancı ziyaretçilerin sayılarına göre Çanakkale'ye gelen ziyaretçilerin konaklama işletmelerine giriş ve geceleme sayıları verilmiştir. Tablo 2'de ise 2020 yılı Çanakkale ören yerleri aylık dökümüne yer verilmiştir.

Tablo 1. 2020 yılı Çanakkale ili konaklama istatistikleri

2020	YERLİ ZİYARETÇİLER (AYLIK)		YABANCI ZİYARETÇİLER (AYLIK)		TOPLAM	
	GİRİŞ	GECELEME	GİRİŞ	GECELEME	GİRİŞ	GECELEME
OCAK	25.293	39.799	8.232	9.940	33.525	49.739
ŞUBAT	24.811	41.166	7.047	7.949	31.858	49.115
MART	14.038	24.442	3.911	4.337	17.949	28.779
NİSAN	3.199	12.971	21	236	3.220	13.207
MAYIS	13.448	17.169	517	524	13.965	17.693
HAZİRAN	16.791	32.248	249	589	17.040	32.837
TEMMUZ	41.243	64.128	1.585	2.255	42.828	66.383
AĞUSTOS	49.738	81.470	4.602	6.344	54.340	87.814
EYLÜL	29.430	45.030	5.367	6.958	34.797	51.988
EKİM	23.367	36.605	2.636	4.079	26.003	40.684
KASIM	15.876	25.513	1.116	2.479	16.992	27.992
ARALIK	12.955	25.550	572	1.631	13.527	27.181
TOPLAM	270.189	446.091	35.855	47.321	306.044	493.412

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021a

Tablo 1’de de görüleceği üzere Çanakkale’ye yabancı ziyaretçilere kıyasla en çok yerli ziyaretçilerin giriş ve geceleme yaptıkları görülmektedir. Yerli ziyaretçilerin geceleme sayılarının haziran, temmuz ve ağustos aylarında maksimum sayıya ulaştığı ve yabancı ziyaretçilerde ise bu sayının ağustos, eylül ve ekim aylarında maksimum sayıya ulaştığı görülmektedir.

Tablo 2. 2020 yılı Çanakkale ören yerleri aylık dökümü

AYLIK ZİYARETÇİ	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Apollon Smintheion	87	121	163	0	0	635	2.136	3.770	1.690	1.166	406	50	10.224
Troya Örenyeri	22.470	14.427	6.996	0	0	2.943	12.200	16.839	9.737	7.009	3.510	868	96.999
Assos Örenyeri	1.907	2.156	1.736	0	0	4.466	19.352	29.044	13.634	7.053	2.831	664	82.843
Alexandreia Troias	526	624	371	0	0	1.207	1.772	1.630	1.293	1.009	524	107	9.063
Yeni Troya Müzesi	4.369	3.363	2.455	0	0	2.416	7.876	10.253	6.052	5.121	2.962	1.055	45.922
TOPLAM	29.359	20.691	11.721	0	0	11.667	43.336	61.536	32.406	21.358	10.233	2.744	245.051
	3 AYLIK		61.771	6 AYLIK		73.438	9 AYLIK		210.716	12 AYLIK		245.051	

Kaynak: Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021b

Tablo 2'ye göre, Troya Örenyeri, yıllık bazda 96.999 ziyaretçi sayısı ile en çok ziyaret edilen örenyeridir. İkinci sırada 82.843 ziyaretçi sayısı ile Assos Örenyeri, üçüncü sırada 45.922 ziyaretçi sayısı ile Yeni Troya müzesi, dördüncü sırada 10.224 ziyaretçi sayısı ile Apollon Smintheion Örenyeri ve beşinci sırada 9.063 ziyaretçi sayısı ile Alexandreia Troias Örenyeri ziyaret edilmiştir. Örenyerleri ziyaretlerinin de Tablo 1'de yer alan ziyaretçilerin maksimum sayıya ulaştığı aylarda gerçekleşmesi, Çanakkale'nin en çok kültür turizmi bağlamında ziyaret edildiğini açıkça göstermesi bağlamında dikkat çekicidir.

İlgili Çalışmalar

Çakıcı, Atay ve Aksu (2010) tarafından yapılan çalışmada, Bozcaada'nın turizm potansiyeli incelenmiştir. Çalışma sonucunda Bozcaada'nın, denizin temizliği ve özgün yapısı nedeniyle çekici bir destinasyon olarak öne çıktığı tespit edilmiştir. Ayrıca, markalaşmış şarapların da bu potansiyeli artırdığı belirlenmiştir. Ancak park sorunları, düşük hizmet kalitesi ve standartların altında kalan hizmetlerin, merkezin yakınındaki diğer adaların daha büyük cazibe noktalarına sahip olmasının önünde engel teşkil ettiği tespit edilmiştir. Manzara ve doğal güzellikleri nedeniyle film ve dizi sektörünün sıkça kullandığı alanların, Bozcaada'nın fırsatları arasında yer aldığı ancak yoğun iş

temposu nedeniyle tatillerin daha çok günübirlik şekilde geçirildiği ve bu durumun otellerdeki doluluk oranını olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Genç, Atay ve Eryaman (2014) tarafından yapılan çalışmada, Çanakkale turizminin günümüzdeki durumunun ve aynı zamanda sürdürülebilirliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik paydaşlarla yapılan görüşme neticesinde, Çanakkale kentinin turizm çekiciliğinin diğer unsurlara göre fazla olsa bile, çeşitli sebeplerden kent turizminin arzu edilen ölçüde olmaması ve bunun en önemli sebeplerinden bir tanesinin örgütlenme konusundaki eksiklikler olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında ayrıca, Çanakkale turizminin sürdürülebilirliği açısından kentteki paydaşların bir araya gelerek bir destinasyon yönetim örgütü kurmaları ve bu örgüte liderlik ve finansal kaynak açısından yol gösterip öncülük yapılması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Mercan ve Üzülmöz (2014) tarafından yapılan çalışmada, Çanakkale ilinde coğrafi işaret tescilli almuş ürünlerin, bölgesel turizmin sürdürülebilir gelişimine katkısını incelemek ve bu ürünlerin turizm ürünü olarak nasıl değerlendirilebileceğini belirlemek için ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma sonuçlarına göre, Çanakkale'nin coğrafi işaretli ürünlerinin, etkili tanıtım ve pazarlama çalışmalarıyla bölgesel turizmin sürdürülebilir gelişimine katkı sağlayabilecek araçlar arasında yer aldığı sonucuna varılmıştır.

Buluk, Eşitti ve Erdem (2017) tarafından yapılan araştırmada, Çanakkale ilini ziyaret eden yerli turistler aracılığıyla kentin kültür turizmi potansiyelinin belirlenip ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen bölgeleri ziyaret eden 410 yerli ziyaretçiye anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda Çanakkale'ye gelen yerli ziyaretçilerin çoğunlukla genç yaş grubunda yer alan, yüksek eğitim seviyesine sahip ancak aylık gelir düzeyleri düşük olan bireyler olduğu tespit edilmiştir.. Çalışma sonucunda katılımcıların kente yönelik kültür turizmi açısından algılarının olumlu ve yüksek olduğu sonucuna varılmış, bu durumun Çanakkale turizminin sürdürülebilirliğine olumlu katkıda bulunduğu ifade edilmiştir.

Duran, Aycan ve İmer (2017) tarafından yapılan çalışmada ise, Çanakkale'nin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi çekicilik unsurlarının sürdürülebilir turizm anlayışını temel alıp turizmde bir pazar olarak sunulması sürecinde bilgi yönetim süreçlerinin rolü incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada, "Sürdürülebilir turizm anlayışı açısından Çanakkale bir bilgi şehri midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Teknik olarak görüşme ve gözlem yönteminin kullanıldığı çalışmada SWOT analizi yapılmıştır. Ortaya çıkan veriler, Çanakkale'nin sürdürülebilir turizm kapsamında daha bilinçli bir kent olma yolunda önemli adımlar attığını ve bu kapsamda bilgiyi aktif kullanma ve çevresiyle paylaşma potansiyelinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Temiz ve diğeri (2019) tarafından yapılan çalışmada, marka kent kimliğini ve mevcut turizm potansiyelini incelemek amacıyla alternatif turizm türleri ve faaliyetlerinin oldukça fazla olduğu Çanakkale kentinin mevcut turizm potansiyelini değerlendirmek için SWOT analizi yapılmıştır. Alanyazının taraması ile sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir kültür turizmi kavramlarının açıklandığı çalışmanın devamında SWOT analizi yapılarak Çanakkale kentinin güçlü ve zayıf yönleri, kentin fırsatları ve kentin gelişimini tehdit eden birçok unsur ortaya konulmuştur. Çanakkale'nin marka kent olabilmesi ve bunun sürdürülebilir kılınabilmesi amacıyla "Gelibolu Tarihi Alanı, Troya Antik kenti, Truva atı, Aynalı Çarşı, Saat Kulesi, Tabyalar vb." alanların turistik varlıklar olarak daha stratejik kullanılması açısından çeşitli stratejiler belirlenmiş ve belirlenen bu stratejiler için önerilerde bulunulmuştur.

Savaş ve Özdemir (2020), kültürel mirasın önemini vurgulamış ve kültürel miras açısından Çanakkale kentinin kültürel değerleri üzerinde durmuşlardır. Araştırmada, kültürel miras değerleri olarak "Çanakkale Şehitlik Abidesi, Aynalı Çarşı, Troia Antik Kenti, Parion Antik Kenti, Hamidiye Tabyası, Çimenlik Kalesi, Kilitbahir Kalesi, Seddülbahir Kalesi, Assos Antik Kenti, Bozcaada Kalesi, Çanakkale Deniz Müzesi, Çanakkale Saat Kulesi, Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Çanakkale Seramik Müzesi" olan ondört değerden bahsedilmiştir. Bahsi geçen bu önemli varlıkların korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanmasının, Çanakkale'nin gelecekte de turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olacağını gösterdiği ifade edilmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Yapılan bu çalışma ile Çanakkale kentinin sürdürülebilirlik ve kültür kavramını içinde barındıran çalışmalara katkı sağlamak ve sürdürülebilir kültür turizminin Çanakkale açısından önemini SWOT analizi yöntemiyle ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın nedenselliğini, Çanakkale kentinin bulunduğu konumun sahip olduğu kültürel değerleri tanıtmak ve SWOT analizi aracılığıyla bu değerlerin sürdürülebilir kılınmasını sağlamak oluşturmaktadır. Türkiye'de kültür turizmi denildiğinde akla ilk gelen şehirlerden biri olan Çanakkale özelinde, kültür turizminin içerisinde yer alan birçok değer gelecekteki nesillere miras kalabilmesi ve sürdürülebilir turistik birer değer olarak ortaya konulmasına katkı sağlayacak dengeli bir yaklaşımın sağlanması son derece önemlidir. Bu açıdan, çalışmanın temel amacı, sürdürülebilirliği destekleyecek unsurların altını çizmek ve Çanakkale'nin bir sürdürülebilir kültür turizmi destinasyonu olarak hem ekonomik anlamda hem de tanıtımı açısından gelişimine katkı sağlayacak bir analiz yapmaktır.

Kültür turizminin diğer turizm türlerine kıyasla ekonomik anlamda daha fazla gelir getiren bir turizm türü olması ve Çanakkale'nin bu turizm türü açısından üstün arz kaynaklarını içinde bulundurduğu düşünüldüğünde bu çalışma, Çanakkale kültür turizminin sürdürülebilir anlamda daha çok

gelişmesine fayda sağlayacak ve böylece çalışmanın önemi çok daha net bir şekilde anlaşılacaktır. Bu çalışmada öncelikle teorik açıdan bilgi vermek amacıyla sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir kültür turizmi kavramları açıklanmıştır. Devam eden bölümde, Çanakkale ili ve turizm potansiyeli açısından teorik bilgiler aktarılıp konu ile ilgili ikincil kaynaklar olarak dergi, bilimsel makale, broşür, katalog, web sitelerinden fayda sağlanmıştır. İkincil kaynaklar aracılığıyla ulaşılan sonuçlar doğrultusunda sürdürülebilir turizm kapsamında Çanakkale kentinin kültür turizmi değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme, SWOT analizi aracılığıyla yapılmıştır. Bu analiz yönteminin uygulandığı çalışmada amaç, çevreye uyum sağlayıp konu ile ilgili başarılı bir sonuca varmaktır. Burada, güçlü yönler ile fırsatlar en iyi şekilde değerlendirilip zayıf yönler belirlenmeye, bu yönlerin geliştirilip tehditlerin ortadan kaldırılması amaçlanır (Ülgen ve Mirze, 2004). Bu çalışmada SWOT analizi ile ortaya çıkacak sonuçlar aracılığıyla Çanakkale kentinin sürdürülebilir kültür turizminin gelişim süreci hakkında veriler ortaya konulması amaçlanmıştır. Yine, kentin gelecekte sürdürülebilirlik kapsamında izleyeceği yol için bazı değerlendirmeler yapılması ve bu doğrultuda destinasyon yöneticilerine ve diğer paydaşlara yönelik çeşitli önerilerde bulunulması öngörülmüştür.

Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Çanakkale Kültür Turizminin SWOT Analizi

SWOT, İngilizce'de Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır (Ray ve Demirtaş, 2020: 99-115). SWOT analizi, işletmelerin, kurumların veya organizasyonların güçlü ve zayıf yönlerini inceleyerek fırsatları ve tehditleri değerlendirdiği bir yöntemdir (Dinçer, 1994). Bu analiz sonucunda gelecekte yeni stratejiler oluşturulabilir. SWOT analizi, ayrıca bir bölgenin turizm potansiyelini belirlemek için de kullanılır. Bu analiz, içsel ve dışsal faktörleri değerlendirerek gerekli potansiyeli ortaya çıkarır. Aynı zamanda alternatif turizm yöntemlerini belirlemeye ve turizm gelişimindeki hataları düzeltmek için gerekli araştırmaları yapmaya da yardımcı olur (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008: 1-18). SWOT analizinin temelini stratejik planların geliştirilmesi oluşturur. İşletmeler, kendi durumları ve bağlı oldukları kuruluşlar için en uygun stratejiyi belirleyerek bu yönde yoğunlaşır. SWOT analizi ise güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditlerin etkili bir şekilde düzenlenmesine katkıda bulunur. SWOT analizi, işletmelerin kaynaklarını verimli kullanarak kendini diğer benzer ve farklı kuruluşlardan ayırt etmesine yardımcı olur (Wheelen vd., 2018).

Diğer açıdan SWOT analizi, belirlenen bir konuya ya da duruma göre mevcut olan durumla ilgili yapılan analiz araştırmasıdır. Bu analizdeki en temel amaç, karar verme sürecinde durum ile ilgili güçlü ve zayıf yönlerin, fırsat ve tehdit unsurlarının bir bütün olarak görülmesidir. Bu çalışmada, Çanakkale ilinin sürdürülebilir kültür turizmi açısından mevcut durumu, gelecekte hangi tehditlerle karşılaşabileceği ve bu tehditlerin üstesinden nasıl geleceği konusunda veriler elde etmek için ikincil

kaynaklardan yararlanılarak SWOT analizi yapılmıştır. Kentin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehdit oluşturacak faktörleri maddeler halinde aşağıda sunulmuştur:

GÜÇLÜ YÖNLER

- Çanakkale ilinin coğrafi konumu ve İstanbul, Bursa, İzmir gibi büyük şehirlere yakın olması
- Bölge turizminde farkındalık oluşturması
- Kültür turizmi ile ilgilenen turistler için özel bir yerinin olması
- Rüzgâr, güneş, jeotermal enerji ve biyogaz açısından güçlü bir potansiyele sahip olması
- Zengin bitki türleri ve endemik türleri bulundurması
- Yöresel festivallerin varlığı ve devamlılığının sağlanmış olması
- Kültür turizmi denilince akla ilk gelen şehirler arasında yer alması
- Tarihi ve kültürel değerlere ev sahipliği yapması ve arkeolojik bulguların varlığı
- UNESCO Dünya Mirası ve Geçici Listesi'ne girmiş önemli tarihi yerlerin bulunması
"Gelibolu Yarımadası, Troya Tarihi Milli Parkı, Assos Arkeolojik Alanı v.b"
- Coğrafi işaretli birçok ürününün bulunması (Bozcaada Çavuş Üzümü, Ezine Peyniri, Bayramiç Elması, Bayramiç Beyazı, Lapseki Şeftalisi, Geyikli Zeytinyağı)
- Turistik ürün unsurunun fazla olması
- Somut kültürel mirasının zengin olması
- Birçok plajının mavi bayraklı olması
- Tarımda markalaşma ve tarım alanlarının verimli olması
- Gökçeada ve Bozcaada gibi turizm açısından önemli gelir elde eden adalara sahip olması
- Türkiye'nin ilk ve tek su altı milli parkının Gökçeada'da olması
- 1915 Çanakkale Boğaz Köprüsü ve Kuzey Marmara otoyolunun faaliyete geçmesi
- Arkeoloji müzelerinin bulunması ve ziyaretçilere açık olması
- Müze kart kullanılması ve anlaşmalı kuruluşlara verilen ücretsiz giriş hakları
- Sürdürülebilir turizm konusunda yüksek bilinç ve anlayışın gelişmiş olması

ZAYIF YÖNLER

- Çanakkale Destinasyon Yönetim Örgütü'nün bulunmaması

- Hem ulusal hem de uluslararası tanıtımının yetersiz olması
- Markalaşmaya önem verilmemesi ve pazarlama konusunda yetersizlik
- Turistler açısından başka şehirlere ulaşmak için geçiş şehri olarak görülmesi
- Konaklama işletmelerinin yetersiz ve uzun süreli konaklamaya uygun yapılmaması
- Turistlerin geceleme sayılarının az olması
- Çok fazla göç alması ve şehirleşmenin artması
- Eğlence sektörünün gelişmemiş olması
- Yerel halkın kültürel mirası koruma açısından bilincinin yüksek olmaması
- Ulaşımın zor olması ve diğer büyük şehirlere güzergâh olarak geçiş şeklinde kullanılması

FIRSATLAR

- Coğrafi işaretli ürünlerin varlığı
- Kültür turizmi için gelen turist sayısındaki artış
- Alternatif turizm türleri için potansiyelin yüksekliği
- Tarım için verimli topraklar ve markalaşmanın hızla devam etmesi
- Yöresel ürünlerin pazarlaması ve satışının devam etmesi ve talebin artması
- Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) olanağı gösteren üniversitenin desteği
- 1915 Çanakkale Boğaz Köprüsünün ülke ve şehir ekonomisine katkı sağlaması
- Üç ayrı termal turizm merkezine ev sahipliği yapması

TEHDİTLER

- Her geçen gün gelen turist sayısının artmasıyla birlikte altyapı sorunlarının ortaya çıkması
- Sürdürülebilir turizm alanlarının yangın, sel baskını gibi doğal afetlerin olma ihtimalinin yüksek olması
- Çanakkale boğazının geçiş noktası olması nedeniyle boğazın kirlenmesi ve doğal halinden uzaklaşması
- Restorasyon çalışmalarına önem verilmemesi
- Birinci derece deprem bölgesi olması
- Geleneksel değerlere eskiye nazaran daha az önem verilmesi

- Kültür turizmini ön plana çıkaracak etkinlik ve projelerin azlığı

SONUÇ

Çanakkale'nin sürdürülebilirlik ve kültür kavramını içinde barındıran çalışmalara katkı sağlamak ve sürdürülebilir kültür turizminin Çanakkale açısından önemini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında Çanakkale'nin coğrafi konumu, kültürel değerleri, tarımsal faaliyetleri, tür  eşitliliği, Çanakkale boğazının varlığı, 1915 Çanakkale Boğaz Köprüsü ve Kuzey Marmara otoyolunun faaliyete geçmesi, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde birçok değerinin olması gibi g cl  birçok yönünün mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan; kültürel değerlerinin, coğrafi işaret almış ürünlerinin yeterince tanıtımının ve reklamının yapılmaması, şehirleşmenin gün geçtikçe artması ve alt yapı sorunlarının ortaya çıkması, geçiş şehri olarak görülmesi ve turistlerin geceleme sayılarının az olması, markalaşmaya önem verilmemesi gibi birçok zayıf yönünün de bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda bu unsurların sürdürülebilir turizm anlayışı ile örtüşmediği ifade edilebilir. Kentin zayıf yönlerinin daha çok geliştirilmesi ve ilgili kuruluş ve diğer paydaşlarca destek verilmesi, hem alternatif turizm çeşitliliğini artıracak hem de sürdürülebilir kültür turizmi kapsamında yeni projelerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Çanakkale'yi bu kadar değerli kılan bir diğer unsur ise, ilçeleri ve adalarıdır. Kentin birçok ilçesinde coğrafi işaretili ürün bulunmaktadır. Bu  r nlerin varlığı hem kente hem de turizm ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak bu değerler, hem yerel halk hem de turistler tarafından yeteri kadar bilinmemektedir. Bu değerlerin tanıtımı daha çok yapılmalı ve bu alanlarda istihdam sağlanmalıdır. Bu durum, hem kültür turizminin birer unsuru olan bu ürünlerin tanınırılığını sağlayacak hem de yerel halka ekonomik anlamda katkı sağlayacaktır. Böylece, arzu edilen sürdürülebilir gelişme sağlanmış olacaktır.

Tüm bunlara ek olarak, Çanakkale ilinin kara, hava ve deniz yolu ulaşım olanakları, turizm açısından özellikle yoğun dönemlerde uygun ve yeterli değildir. Bu durum, kente yapılacak ziyaretlerin yeniden gözden geçirilmesine neden olmakta, özellikle yeniden ziyaretleri olumsuz olarak etkilemektedir.

Verimli tarım alanlarına sahip olan bu kent, tarımda önemli bir marka değeri taşımaktadır. Ancak, yerleşim baskısı nitelikli tarım arazilerini olumsuz anlamda etkilemektedir. Yerel yönetimlerin, planlama çalışmalarında arazi kullanım kapasitelerini belirlemeleri ve alanları doğru şekilde modellemeleri gerekmektedir. Tarıma uygun arazilerin belirlenmesi ve bu alanlarda yerleşim için inşa edilen yapılara izin verilmemesi gerekmektedir. Yetiştiricilik için elverişli arazilerde hem organik hem de iyi tarım uygulamaları geliştirilerek uluslararası platformlara taşınmalıdır. Bu sayede doğa ile şehir arasındaki kültür etkileşimine destek olarak sosyal birlikteliği sağlayan tarım turizminin gelişmesi, kent turizmine de olumlu katkılar sağlayacaktır (Genç vd., 2014: 49-61).

Kentin kültür turizmi açısından daha çok ön plana çıkarılması ve bunun sürdürülebilir turizm kapsamında gerçekleştirilebilmesi için yerel yönetimlerin ve diğer paydaşların çevresel sürdürülebilirliği desteklemesi gerekmektedir. Yerel halkın bilinçlendirilmesi ve ulusal ve uluslararası alanda güçlü reklamlar, Çanakkale'nin kültür turizmi açısından bütün zayıf yönlerini ve olası tehditleri ortadan kaldırmasına veya maksimum düzeyde azaltmasına yardımcı olacaktır. Böylece kent, daha bilinçli, yeniliğe açık ve sürdürülebilir bir kültür turizmi anlayışına sahip olacaktır. Sağlık turizmi, gastronomi turizmi ve kongre turizmi gibi alternatif turizm türlerinin daha fazla teşvik edilmesinin ve kentin çekicilik unsurlarının tekrardan gözden geçirilmesinin, kentin sürdürülebilir turizme olan ilgisini daha da artıracığı belirtilebilir. Bunun yanı sıra, kara ulaşımına ek olarak deniz ulaşımı ve hava ulaşımının da daha çok faaliyette bulunması ve Çanakkale limanının daha işler hale getirilmesi gerektiği belirtilebilir.

Ar-Ge olanakları sunan sanayi ve üniversiteye sahip olan şehirde, sanayi altyapısı yetersiz kalmak ile birlikte geçim kaynağı alternatifleri de sınırlıdır. Ar-Ge faaliyetlerinin yürütüldüğü Teknopark gibi merkezlere sahip olan şehir, çevre dostu yatırımlara olanak tanımaktadır. Yat ve kruvaziyer turizmi şehir açısından birçok imkan sunarken, yat ve kruvaziyer limanlarının mevcut olmaması nedeniyle deniz ulaşımı yeterince desteklenememektedir. Deniz yolu ulaşımı için planlanmış ve devam eden altyapı çalışmalarına daha fazla özen gösterilmesi ve bu çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan Çanakkale, birinci derece deprem kuşağında yer aldığından, Çanakkale için gelecekte ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Kentte bulunan yapılar, deprem yönetmeliklerine uygunluk açısından araştırılmalı ve yönetmelikteki maddelere uyulmalıdır. Yeni yapılacak binalar ise yönetmelikteki maddelere uyularak yapılmalıdır (Temiz vd., 2019: 257-273). Bahsi geçen eksikler, yerel yönetimlerce ve yerel halkın da dahil olduğu bütün paydaşlarca giderilmeye çalışıldığında, kente gelen ziyaretçilerin memnun bir şekilde ayrılıp tekrar ziyaret etme niyeti yönünde de olumlu bir davranış sergileyecekleri ve böylece arzu edilen sürdürülebilir gelişmenin sağlanmış olacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Acer, Y. (2018). Önsöz. [Online] <https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/18554> [Erişim Tarihi: 06.09.2023].

Alkan, Y. (2019). Çanakkale şehitler abidesi peyzaj planlama ve tasarımında yeni bir yaklaşım. *Turkish Journal of Forest Science*, 3(2), 142-148.

Batman, O. ve Oğuz, S. Ç. (2008). Kültür Turizmi. (N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt Eds.), *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Buhalis, D. (1999). Limits of tourism development in peripheral destinations: Problems and challenges. *Tourism Management*, 20, 183-185.

- Buluk, B., Eşitti, B. ve Erdem, S. (2017). Çanakkale ili örneğinde kültür turizmi: Yerli turistler üzerine görgül bir araştırma. *18. Ulusal Turizm Kongresi, Mardin, Türkiye*.
- Çakıcı, A., Atay, L. ve Aksu M. (2010). Bozcaada turizmi için geçerli olabilecek fırsatlar, üstünlükler, zayıflıklar ve tehlikeleri tespit etmeye yönelik bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 147-166.
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020). Coğrafya. [Online] <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70467/cografya.html> [Erişim Tarihi: 09.09.2023].
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021a). Turizm İstatistikleri. [Online] <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70507/bakanligimizdan-belgeli-konaklama-tesisi-istatistikleri> [Erişim Tarihi: 09.09.2023].
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021b). Müze ve Ören Yerleri. [Online] <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70505/muze-ve-orenyerleri-istatistikleri.html> [Erişim Tarihi: 12.09.2023].
- Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2021). Şehrimiz Çanakkale. [Online] https://canakkale.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_01/22111933_SehrimizCanakkale.pdf [Erişim Tarihi: 12.09.2023].
- Dedehayır, H. (2008). *Somut Olmayan Kültürel Mirası Korumak ve Yaşatmak*. İstanbul: ÇEKÜL Vakfı.
- Dinçer, Ö. (1994). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*. İstanbul.
- Du Cros, H. (2001). A new model to assist in planning for sustainable cultural heritage tourism. *International Journal of Tourism Research*, 3, 165-170.
- Duran, E., Aycan, M. ve İmer, Y. (2017). Turizmde bilgi şehri kavramı ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında bilginin rolü: Çanakkale'ye yönelik durum analizi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 123-137.
- Edgell, D. L., Swanson, J., Allen, M. D. ve Smith, G. (2008). *Tourism Policy and Planning: Yesterday, Today, and Tomorrow*. Routledge.
- Edgell Sr, D. L. (2019). *Managing Sustainable Tourism: A Legacy for the Future*. Routledge.
- Eser, S., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 27-34.
- Eşitti, B. ve Buluk, B. (2018). Sustainable gastronomy tourism and tourist satisfaction. (Babacan H., Soldatovic T., Delobegovic Dzanic Eds.), *Academic Research in Social, Human and Administrative Sciences-II*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Genç, K., Atay, L. ve Eryaman, M. (2014). Sürdürülebilir destinasyon yaratma sürecinin örgütlenmesinin önemi: Çanakkale turizmi üzerine bir araştırma. *Anadolu: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 49-61.

- Güney Marmara Kalkınma Ajansı (2021). Turizm. [Online] <https://www.investincanakkale.com/sektorler/turizm#:~:text=%C3%87anakkale%20sahip%20oldu%C4%9Fu%20do%C4%9Fa%20g%C3%BCzellikleri,pek%20%C3%A7ok%20ekoturizm%20imk%C3%A2n%C4%B1%20bulunmaktad%C4%B1r> [Erişim Tarihi: 19.09.2023].
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2008). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hardy, A., Beeton, R. J. ve Pearson, L. (2002). Sürdürülebilir turizm: Kavrama genel bir bakış ve turizm kavramsallaştırmaları açısından konumu. *Sürdürülebilir Turizm Dergisi*, 10(6), 475-496.
- Hughes, G. (1995). The cultural construction of sustainable tourism. *Tourism Management*, 16(1), 49-59.
- Hunter, C. (2002). Sustainable tourism and the touristic ecological footprint. *Environment, Development and Sustainability*, 4, 7-20.
- Ismagilova, G. N., Safiullin, L. N. ve Bagautdinova, N. G. (2014). Tourism development in region based on historical heritage. *Life Science Journal*, 11(6s), 363-367.
- Karaman, A. (1996). Sürdürülebilir turizm planlaması için ekolojik bir çerçeve, sürdürülebilir turizm; Turizm planlamasına ekolojik yaklaşım. 19. *Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*.
- Kızıllırmak, İ., Alrawadie, Z., Küçükali, S. ve Atsız, O. (2015). Çanakkale'de düzenlenen Anzak tur programlarına yönelik bir içerik analizi. 16. *Ulusal Turizm Kongresi, Çanakkale, Türkiye*.
- Mazilu, M. (2012). Sustainable Tourism of Destination, Imperative Triangle Among: Competitiveness, Effective Management and Proper Financing. In *Sustainable Development-Policy and Urban Development-Tourism, Life Science, Management and Environment*. IntechOpen.
- Mercan, Ş. O. ve Üzülmöz, M. (2014). Coğrafi işaretlerin bölgesel turizm gelişimindeki önemi: Çanakkale ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 67-94.
- Özdoğan, O. N. (2014). Sürdürülebilir Turizm ve Kültürel Miras. (M. Kozak (Ed.), *Sürdürülebilir Turizm: Kavramlar-Uygulamalar*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ray, U. C. ve Demirtaş, N. (2020). Hatay/Samandağ ilçesinin swot analizi ve turizm faaliyetlerine yönelik bir çalışma. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 99-115.
- Rebollo, J. F. V. ve Baidal, J. A. I. (2003). Sistema de Indicadores Aplicado a la Planificación y Gestión del Desarrollo Turístico Sostenible. In *Experiencias Públicas y Privadas en el Desarrollo de un Modelo de Turismo Sostenible*. Dialnet Plus.
- Saarinen, J., Moswete, N. ve Monare, M. J. (2014). Cultural tourism: new opportunities for diversifying the tourism industry in Botswana. *Bulletin of Geography: Socio-Economic Series*, (26), 7-18.
- Savaş, D. ve Özdemir, C. (2020). Çanakkale'nin turizm gelişiminde kültürel miras değerleri. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 1(1), 78-88.
- Smith, V. L. (1998). War and tourism: An American ethnography. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 202-227.

- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2020). Çanakkale İli Ekoturizm Sektörü Ön Fizibilite Raporu. [Online] <https://www.yatirimadestek.gov.tr/pdf/assets/upload/fizibiliteler/canakkale-ili-ekoturizm-sektoru-on-fizibilite-raporu2020.pdf> [Erişim Tarihi: 15.10.2023].
- Temiz, M., Sağlık, A., Sağlık, E., Kelkit, A. ve Bayrak, M. İ. (2019). Kent turizminin marka kent oluşumundaki etkisi: Çanakkale kent turizminin swot analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 257-273.
- Türkay, O. ve Kahraman, M. (2006). *Turizm ve Çevre*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkiye Kültür Portalı (2021). Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı - Çanakkale. [Online] <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/canakkale/gezilecekyer/gelibolu-yarimadasi-tarihi-milli-park-alani> [Erişim Tarihi: 10.10.2023].
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007) Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 30-49.
- Ülgen H. ve Mirze S. K. (2004). *Ormanlık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi*. Ankara: Form Ofset Matbaacılık.
- Vera Rebollo, J. F. ve Ivars Baidal, J. A. (2009). Spread of low-cost carriers: tourism and regional policy effects in Spain. *Regional Studies*, 43(4), 559-570.
- Wheelen, T. L., Hunger, J. D., Hoffman, A. N. ve Bamford, C. E. (2018). *Strategic Management and Business Policy*. Boston: Pearson.
- Yeşiltaş, M. ve Öztürk İ. (2008). Bölgesel kalkınma çerçevesinde alternatif turizm faaliyetlerine yönelik bir değerlendirme: Sivas örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 1-18.